

РЕЗЮМЕ ЗА ГРАЖДАНИТЕ

Окончателен доклад за изпълнението на

Оперативна програма „Околна среда 2014–2020“

Оперативна програма „Околна среда 2014–2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) е основният инструмент на България за прилагане на европейската и националната политика в областта на околната среда. С общ бюджет от над 1,66 млрд. евро Програмата подкрепи устойчивото управление на природните ресурси, намали рисковете за здравето на хората и осигури съответствие с основни екологични директиви на Европейския съюз, свързани с управлението на водите, отпадъците, биоразнообразието и риска от наводнения. Сред тях са Рамковата директива за водите, Директивата за отпадъците, както и Директивите за местообитанията и за птиците, които са в основата на мрежата „Натура 2000“.

България постигна едни от най-добрите резултати сред държавите членки на Европейския съюз по изпълнение на Оперативна програма „Околна среда“ 2014–2020. **Бяха сключени 371 договори на обща стойност над 1,64 млрд. евро**, като изплатените средства възлизат на 1,626 млрд. лв., което представлява 97,4 % от бюджета на Програмата. Тези резултати показват ефективно управление на средства и ясна ориентация към постигане на устойчиви резултати. **Финансовата** дисциплина беше гарантирана от Управляващия орган (УО) на ОПОС, чрез извършване експертни проверки на над 3 300 верификации на искания за плащане, които осигуриха надеждност и законосъобразност на всички финансови операции. Извършени бяха над 3 200 проверки на обществени поръчки и повече от 660 проверки на място, които гарантираха прозрачност и добро управление на предвидения финансов ресурс за инвестиции за постигане целите на ОПОС.

УО на Програмата демонстрира гъвкавост по време на пандемията COVID-19 и войната в Украйна, като адаптира дейности и насочи средства към подкрепа на бежанци и малки и средни предприятия, които получиха подкрепа във връзка със завишените цени на електроенергия.

Общото изпълнение на Програмата доведе до осезаемо подобрене в качеството на живот на хората и устойчивостта на околната среда. **Милиони граждани получиха достъп до по-добри ВиК услуги, качеството на въздуха се подобри в много общини.** Биоразнообразието

бе защитено чрез десетки проекти, а капацитетът на редица институциите беше укрепен. Успешното изпълнение на Програмата оказа трайно въздействие върху изпълнението на националните и европейските стратегически документи.

Финансирането по Приоритетна ос 1 „Води“ доведе до реално подобрене на ВиК услугите за над 1,5 милиона жители. Общо 1 532 727 души вече имат достъп до по-качествено водоснабдяване, а 1 341 348 екв. жители – до пречистване на отпадъчни води. В рамките на Програмата са изградени и модернизирани **24 пречиствателни станции** за отпадъчни води в следните населени места: Раднево, Банско, Тервел, Враца, Видин, Шумен, Варна (к.к. „Златни пясъци“), Айтос, Приморско–Китен, Асеновград, Добрич, Тутракан, Чирпан, Елхово, Ямбол, Плевен, Козлодуй (2 бр.), Пловдив, Смолян, Сливен (2 бр.), Стара Загора, София и Бургас (ж.к. „Меден рудник“). Подоброено е състоянието на 109 водни тела за количествен мониторинг на водите и на 20 водни тела за химичен мониторинг, което допринася за устойчивото управление и опазване на водните ресурси в страната.

Чрез осигурено финансиране по приоритета са изготвени 24 стратегически документа, които подпомагат планирането и управлението в сектора. Тези резултати са в съответствие с Водната рамкова директива 2000/60/ЕО, Директивата за питейните води 98/83/ЕО и Директивата за градските отпадъчни води 91/271/ЕИО, като гарантират както достъпа до почиста вода, така и опазване на речните басейни.

Финансирането по Приоритетна ос 2 „Отпадъци“ оказва съществен принос за прехода към кръгова икономика. Постигнатият капацитет за рециклиране на биоотпадъци е 209 956 тона на година. В резултат от реализираните инвестиции са **закрити и рекултивирани 87 депа** за отпадъци, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС, с което е преизпълнена първоначално заложената крайна цел от 57 бр. рекултивирани общински депа. В резултат от финансирането по приоритета е намалено депонирането на отпадъци с 533 979 тона годишно.

Изградени и въведени в експлоатация са 33 инсталации за компостиране на разделно събрани зелени и/или биоразградими битови отпадъци,

които допринасят за намаляване на количеството депонирани отпадъци и за повишаване на нивото на рециклиране в страната.

Финансирането по Приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ постигна конкретни резултати за опазване на уникалните екосистеми на територията на Република България. В резултат от изпълнението на проектите е подобро състоянието на 48,36% от видовете, 82,5% от птиците и 5,56% от местообитанията. Изготвени са планове за управление на повече от 30 защитени зони, а на терен са реализирани десетки консервационни дейности, включително възстановяване на влажни зони и ограничаване на инвазивни видове. Реализираните дейности по финансираните проекти са в пълно съответствие с Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО и Директивата за птиците 2009/147/ЕО и допринасят за изпълнението на Стратегията на ЕС за биоразнообразие.

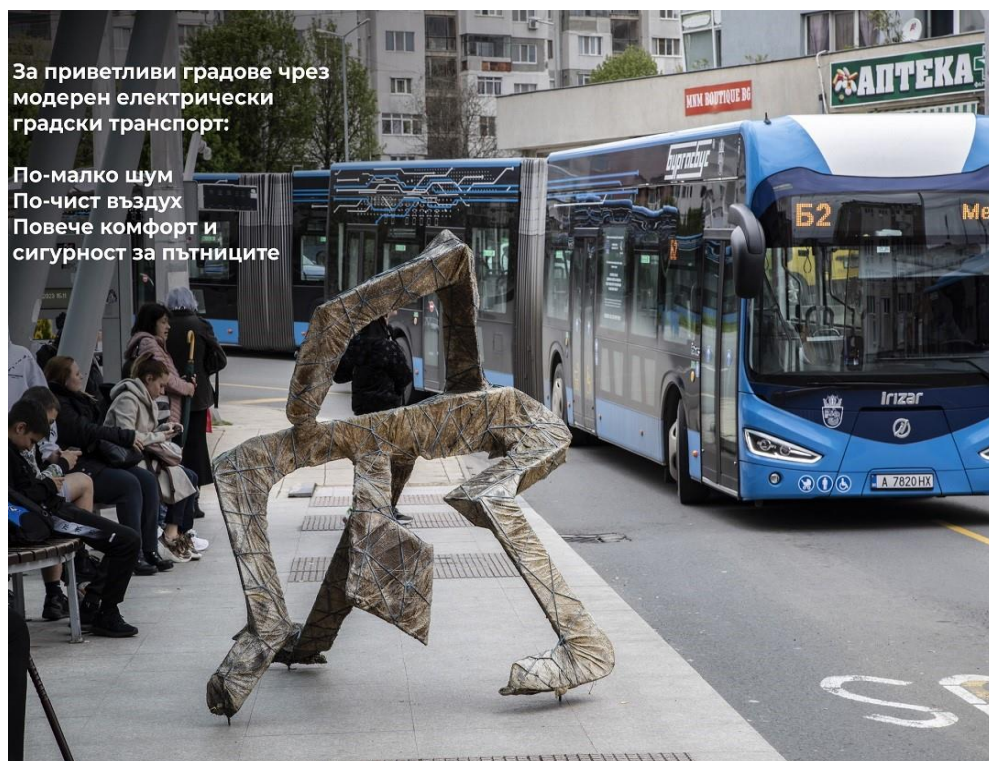

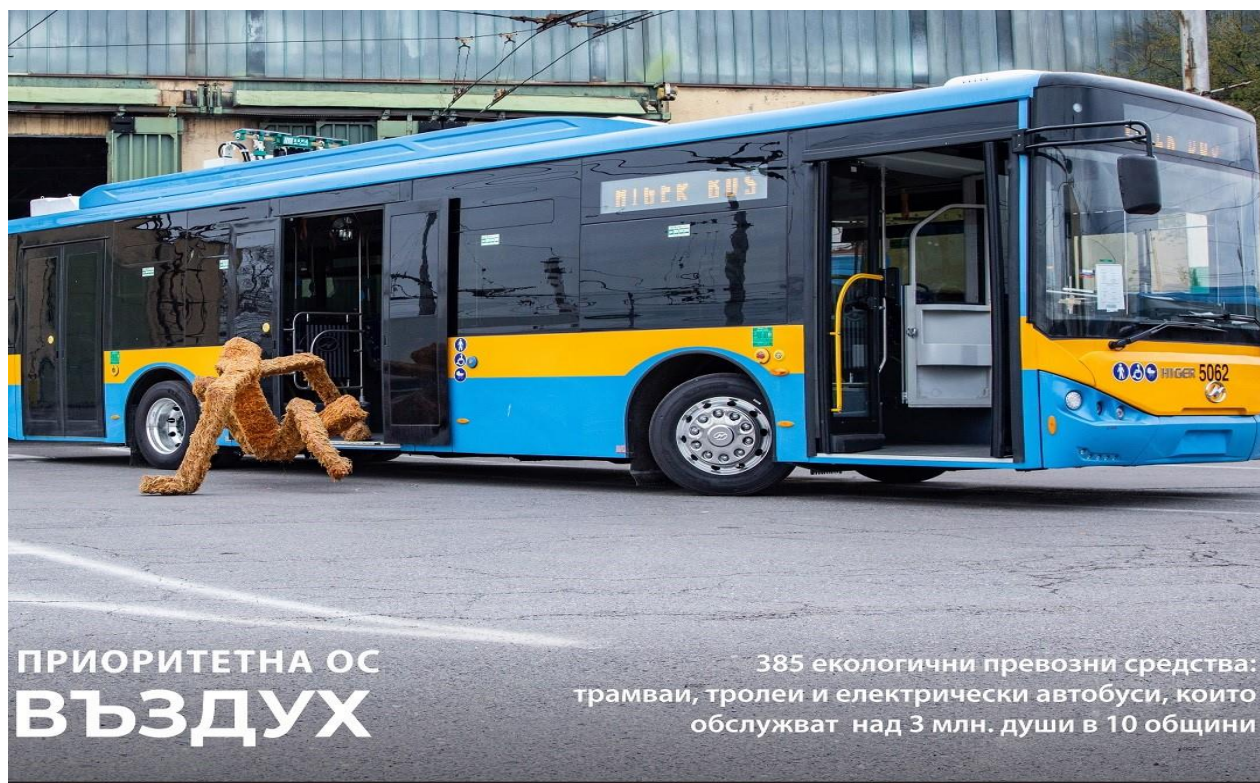
Финансирането по Приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“ постига основната си цел – намаляване на риска от природни бедствия и защита на населението чрез изграждане на инфраструктура, системи за наблюдение и повишаване на готовността за реакция на населението. В рамките на подкрепените дейности по оста са защитени от наводнения над 2,1 млн. жители, укрепени са над 97 хектара свлачища, създадени са 6 центъра за обучение и реакция при бедствия, и е внедрена националната система за ранно предупреждение BG-ALERT. Реализираните проекти, включително системата за управление на водите в басейна на р. Искър, значително повишават устойчивостта и капацитета на страната за справяне с наводнения и свлачища, като всички основни показатели по оста са преизпълнени.

Финансирането по Приоритетна ос 5 „Качество на атмосферния въздух“ подобри съществено условията на живот в редица общини, които обхванаха над 27 100 домакинства. Подменени бяха над 31 000 отоплителни уреда на твърдо гориво с екологични алтернативи. Емисиите на фини прахови частици (ФПЧ10) бяха намалени с повече от 727 тона на година. Финансираните дейности са в съответствие с Директивата 2008/50/ЕО и водят до намаляване на риска от респираторни заболявания.

Главна дирекция "Оперативна програма околна среда"
ope@moew.government.bg

Финансирането по приоритетна ос 6 „Техническа помощ“ допринесе за укрепване на административния капацитет чрез реализиране на стотици обучения за представители на администрацията и бенефициентите по програмата.

В резултат бяха подобрили системите за управление и контрол, а участващите институции изградиха устойчив експертен капацитет за прилагане на европейските политики и за подготовка и изпълнение на успешни проектни предложения.

В рамките на приоритета бяха реализирани **294 публични събития и 12 национални информационни кампании**, които повишиха обществената осведоменост относно предоставеното финансиране от Европейския съюз и резултатите от неговото прилагане в България.

Сред реализираните кампании бяха редица мащабни инициативи за информиране на гражданите за ролята на европейските средства, използвани бяха традиционни и социални медии, изготвени бяха публикации и телевизионни клипове. Така програмата достигна до стотици хиляди граждани създаде доверие в ефективността на европейските инвестиции.

Предизвикателствата по време на изпълнението на ОПОС включваха, както сложността на процедурите по управление на европейските средства, така външни фактори като пандемията от COVID-19, и последствията от войната в Украйна. Тези предизвикателства бяха успешно преодоляни чрез адаптиране на графиците за изпълнение на проектите и плащанията, пренасочване на ресурси и мобилизиране на партньорства между институции и бенефициенти.

След Решение на Европейската комисия от 2022 г. за обезпечаване на действия за сближаване за бежанците в Европа, бе одобрено изменение на Програмата, с което се създаде специална **Приоритетна ос 7 „Подкрепа за бежанците от Украйна в България“**. ОПОС 2014-2020 г. насочи финансови средства в размер на 15,5 млн. евро за изпълнение на целите на мярката. По този начин бяха подпомогнати 66 711 лица, бягащи от войната, от които над 28 000 бяха деца под 18 години.

През 2023 г. финансовите инвестиции по Оперативната програма бяха допълнени с **Приоритетна ос 8 „Подкрепа за МСП чрез инструмента SAFE“** с бюджет от 144,9 млн. евро. Чрез тази ос Програмата осигури финансова подкрепа за 41 436 бр. малки и средни предприятия, засегнати от повишените цени на електроенергията, вследствие на войната в Украйна.

Цялостното изпълнение на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ се гарантира чрез реализиране на силни партньорства между държавни институции, местни власти, неправителствени организации и бизнеса. Този модел на сътрудничество гарантира устойчивост на постигнатите резултати и мобилизира широк обществен и експертен ресурс за постигане на целите на програмата. Съществен принос имаше и укрепването на административния капацитет, което гарантира ефективно управление на бъдещи програми в сектор „околна среда“.

Реализираните и финансирани по ОПОС 2014-2020 г. проекти допринесоха за изпълнението на ключови европейски политики и национални стратегически документи, включително Водната рамкова директива, Директивата за отпадъците, Директивите за местообитанията и птиците, Директивата за качеството на въздуха и националните планове за управление на риска. Всичко това показва, че инвестициите са в синхрон с общоевропейските цели за устойчиво развитие.

В заключение, Оперативна програма „Околна среда“ 2014–2020 г. постигна висока ефективност на инвестициите чрез успешно реализираните проекти и в максимална степен изпълни заложените цели. Програмата допринесе за конкретни и трайни ползи за милиони граждани чрез по-добри водоснабдителни и канализационни услуги, по-чиста околна среда, по-качествен въздух, намалени рискове от бедствия и по-добре защитено биоразнообразие.